QORTI TAL-APPELL

IMĦALLFIN

S.T.O. PRIM IMĦALLEF MARK CHETCUTI
ONOR. IMĦALLEF JOSEPH R. MICALLEF
ONOR. IMĦALLEF TONIO MALLIA

Seduta ta' nhar l-Erbgħa, 30 ta' Novembru, 2022.

Numru 9

Rikors numru 263/16/2 LM

Joseph Fenech

v.

Carlos Falzon u b'digriet tat-3 ta' Ottubru 2016 ġiet awtorizzata tintervjeni fil-kawża *in statu et terminis* is-soċjetà Citadel Insurance p.l.c. (C 21550)

<u>Preliminari:</u>

1. Fis-27 ta' Lulju 2014 waqt li l-attur kien riekeb fuq xarretta jsuq iż-żiemel tat-tiġrija tiegħu *Pronto du Lys*, daħlet fuqhom il-vettura BMW bin-numru FBW415 misjuqa mill-konvenut. Konsegwenza ta' dan kemm l-attur kif ukoll iż-żiemel tiegħu sofrew ġrieħi (biż-żiemel allegatament kellu jitraqqad), filwaqt li x-xarretta u t-tagħmir taż-żiemel saritilhom il-ħsara.

2. L-attur għalhekk fl-1 ta' April 2016 intavola din il-kawża kontra l-konvenut fejn talab li jiġi dikjarat responsabbli għall-inċident u biex jiġi kkundannat iħallas id-danni kollha sofferti minnu (l-attur) riżultat tal-inċident (kemm *damnum emergens* kif ukoll *lucrum cessans*.)

3. Il-Prim' Awla tal-Qorti Ċivili, permezz ta' sentenza mogħtija minnha fil-25 ta' Ottubru 2017, laqgħet it-talbiet attriċi bl-ispejjeż kollha kontra l-konvenut. Hija llikwidat id-danni fl-ammont ta' **€5,825.68.**

4. L-attur ħassu aggravat bil-kwantum tad-danni likwidati mill-Ewwel Qorti u għalhekk fis-6 ta' Novembru 2017 intavola appell quddiem din il-Qorti fejn talabha tvarja s-sentenza appellata billi tillikwida d-danni "*b'aktar mod ġust u ekwu".*

5. Għal intendiment aħjar tal-appell tal-attur din il-Qorti ser tirriproduċi dawk il-partijiet rilevanti mis-sentenza appellata:

> "Il-Qorti,
>
> Rat ir-Rikors Maħluf ippreżentat fl-1 ta' April, 2016 mill-attur Joseph Fenech (minn issa 'l quddiem "l-attur"), li jgħid kif ġej:
>
> **Dikjarazzjoni dwar l-Oġġett tal-Kawża u l-Fatti**
>
> 1. Illi nhar is-seba' u għoxrin (27) ta' Lulju tas-sena' elfejn u erbgħtax (2014), għal ħabta ta' sitta ta' filgħaxija (6:00pm), ir-rikorrent Joseph Fenech kien qiegħed għaddej bil-pass biż-żiemel tiegħu bl-isem Pronto Lys permezz ta' xarretta ġewwa Triq id-Daħla ta' San Tumas, Marsaskala;

2. Illi dakinhar l-intmat Carlos Falzon kien qiegħed issuq l-vettura tal-għamla BMW bin-numru tar-reġistrazzjoni FBW 415 fl-istess direzzjoni u dak il-ħin (sic);

3. Illi b'imprudenza, imperizja, negliġenza, traskuraġni u inosservanza tar-regolamenti l-intimat Carlos Falzon baqa' dieħel ġox-xarretta li kien qiegħed isuq ir-rikorrent bil-vettura li huwa kien qiegħed isuq u tajjar lir-rikorrenti biż-żiemel tiegħu b'kollox;

4. Illi b'konsegwenza ta' dan l-inċident kemm ir-rikorrent kif ukoll iż-żiemel tar-rikorrenti sofrew ġrieħi ta' natura gravi u eventwalment iż-żiemel tiegħu kellu jitraqqad ukoll;

5. Illi l-attur kien xtara iż-żiemel tiegħu bl-isem Pronto Lys xi sentejn qabel l-inċident versu l-prezz ta' disgħat elef Euro (€9,000);

6. Illi għal inċident u d-danni konsegwenzjali kien jaħti unikament l-intimat Carlos Falzon minħabba li huwa kien qiegħed isuq b'imprudenza, imperizja, negliġenza, traskuraġni u inosservanza tar-regolamenti tat-traffiku, kif ukoll minħabba li huwa naqas milli jżomm a proper lookout;

Raġuni għat-Talbiet f'dawn il-Proċeduri

7. Illi b'konsegwenza ta' dan l-inċident, ir-rikorrent sofra ħsarat damnum emergens, liema ħsarat kienu jikkonsistu inter alia f'spejjeż mediċi, ħsarat fix-xarretta u t-tagħmir taż-żiemel, kif ukoll l-ispejjeż mediċi u l-eventwali traqqid taż-żiemel tar-rikorrent kif ukoll spejjeż u ħsarat oħra kif ser jirriżultaw waqt it-trattazzjoni tal-kawża;

8. Illi b'konsegwenza tal-ġrieħi li ġarrab ir-rikorrent fl-istess inċident, huwa sofra ukoll danni lucrum cessans minħabba debilità permanenti;

9. Illi b'konsegwenza tal-ġrieħi li ġarrab iż-żiemel tar-rikorrent fl-istess inċident huwa kellu jitraqqad u għalhekk ir-rikorrent sofra ukoll danni lucrum cessans minħabba li tali żiemel kien jintuża sabiex itellaq b'mod kompetittiv u għaldaqstant għal fini ta' lukru;

10. Illi għalkemm l-intimat kien debitament interpellat sabiex jagħmel (recte) tajjeb għad-danni li sofra r-rikorrent, permezz ta' ittri legali ta' nhar it-tnax (12) ta' Jannar elfejn u ħmistax (2015) u l-ittra uffiċjali ta' nhar 3 ta' Frar, 2016 huma baqa' inadempjenti;

11. Illi r-rikorrent jiddikjara li huwa jaf b'dawn il-fatti personalment;

Talbiet

Jgħid ir-rikorrent prevja kwalsiasi dikjarazzjoni neċessarja u opportuna

u għar-raġunijiet premessi għaliex din l-Onorabbli Qorti m'għandhiex:

1. Tiddikjara illi l-inċident li seħħ fis-seba' u għoxrin (27) ta' Lulju tas-sena elfejn u erbgħatax (2014), għal ħabta ta' sitta ta' filgħaxija (6:00pm) fejn ġie mtajjar ir-rikorrent ġewwa Marsaskala ġara minħabba traskuraġni, imprudenza, nuqqas ta' proper lookout u nuqqas ta' osservanza tar-regolamenti tat-traffiku da parti tal-intimat;

2. Tiddikjara lill-intimat responsabbli għad-danni kollha konsegwenzjali sofferti mir-rikorrent;

3. Tillikwida d-danni kollha sofferti mir-rikorrent, okkorrendo bl-opra ta' periti nominandi;

4. Tikkundanna lill-intimat iħallas lir-rikorrent l-ammont hekk likwidat in linea ta' danni; Bl-ispejjeż, kompriżi dawk tal-ittra legali ta' nhar it-tnax (12) ta' Jannar elfejn u ħmistax (2015) u l-ittra uffiċjali ta' nhar it-3 ta' Frar, 2016 u bl-imgħax legali kontra l-intimati li huma inġunti għas-subizzjoni.[1]

Rat illi l-konvenut **Carlos Falzon** (minn issa 'l quddiem "il-konvenut") għad li ġie debitament notifikat fit-18 ta' April, 2016, naqas li jippreżenta risposta maħlufa u għalhekk huwa kontumaci għall-finijiet u effetti kollha tal-liġi.

Rat id-digriet tagħha tat-3 ta' Ottubru, 2016 fejn awtorizzat lis-soċjetà Citadel Insurance p.l.c. tintervjeni f'din il-kawża in statu et terminis.

Rat l-atti kollha tal-kawża.

Rat id-dokumenti li ġew esebiti in atti.

Semgħet ix-xhieda prodotti mill-attur.

Rat il-verbal tal-udjenza tas-26 ta' Ġunju, 2017 fejn il-kawża tħalliet għal-lum għas-sentenza.

Il-kwistjoni bejn il-partijiet

L-attur Joseph Fenech permezz ta' din il-kawża qiegħed jitlob il-likwidazzjoni u l-ħlas tad-danni li huwa sofra waqt inċident stradali li seħħ fi Triq id-Daħla ta' San Tumas, Marsaskala fis-27 ta' Lulju, 2014, filwaqt li huwa kien għaddej isuq żiemel bl-isem ta' Pronto Lys riekeb

[1] 1 Ġew esebiti flimkien mar-Rikors Maħluf kopja tar-rapport tal-Pulizija, a fol. 6 sa 8; kopja ta' ittra ta' Melita Power Diesel Limited dwar telf ta' xogħol tal-attur, a fol. 9; kopja ta' invoice, irċevuta ta' Vets on Wheels, a fol. 10 u 11; kopja ta' ċertifikati veterinarji, a fol 12 u 13; kopja ta' rċevuta tal-walsh harnessleather, a fol. 14; kopja ta' irċevuti ta' spejjeż mediċi a fol. 15; ritratti tal-ġrieħi u ħsarat, a fol.16 sa 18; ċertifikat ta' Dr Mario Vassallo, a fol. 19; case summary tal-isptar datat 30.07.2014, a fol. 20 sa 22; case summary tal-isptar datat 02.08.2014, a fol. 23 u 24; ċertifikat mediku datat 27.07.2014 ta' Dr. Aimalohi Giwa-Amu, a fol. 25; kopja ta' rċevuta tal-mobile, a fol. 26; u kopja tal-ittra uffiċjali datata 03.02.2016, a fol. 27.

fuq xarretta meta ġie imtajjar mill-konvenut Carlos Falzon li kien qed isuq il-vettura BMW, bin-numru ta' reġistrazzjoni numru FBW 415, liema vettura kienet ġejja mill-istess direzzjoni tal-attur. L-attur isostni li dan l-inċident seħħ unikament minħabba traskuraġni, imprudenza, nuqqas ta' proper lookout u nuqqas ta' osservanza tar-regolamenti tat-traffiku da parti tal-konvenut. Min-naħa tiegħu l-konvenut għad li kien debitament notifikat, ma ppreżentax risposta maħlufa u baqa' kontumaċi u qatt ma deher għas-smigħ quddiem il-Qorti. Ġiet ammessa fil-kawża in statu et terminis, is-soċjetà tal-assigurazzjoni Citadel Insurance p.l.c. li kienet ikkanċellat il-polza ta' assigurazzjoni tal-konvenut minħabba ksur da parti tal-assigurat tagħha tal-uberrimae fidei. Peress li l-attur xorta waħda kien intima lis-soċjetà Citadel Insurance p.l.c. permezz ta' ittra uffiċjali biex tersaq għall-ħlas tad-danni, din kellha interess tintervjeni fil-kawża odjerna.

<u>Provi u riżultanzi</u>

…omissis….

Damnum Emergens

…omissis…

L-attur ippreżenta wkoll dokumentazzjoni li turi li ż-żiemel Pronto du Lys li kien xtara minn Franza, kien imħarreġ għat-tiġrijiet u kien jieħu sehem fit-tlielaq tal-Malta Racing Club.[2] L-attur jgħid illi konsegwenza tad-daqqa ż-żiemel sofra wkoll ġrieħi u tiċrit ġo ġismu. Il-veterinarju Dr Louis Borg fuq inkarigu tas-soċjetà assiguratriċi Citadel Insurance Limited, kien iċċertifika ż-żiemel tal-attur li ma kienx aktar tajjeb biex jieħu sehem fit-tiġrijiet tal-Marsa. L-attur jgħid li wara l-inċident iż-żiemel kien baqa' jzappap u b'dahru miġbud u bilkemm kien jista' jimxi u eventwalment fuq parir tal-veterinarju ż-żiemel ġie mraqqad.

…omissis…

L-attur ippreżenta dikjarazzjoni tas-sid Franċiż li l-attur xtara ż-żiemel minn għandu għas-somma ta' €9,000[3] , madankollu fil-ktieb taż-żiemel m'hemm xejn indikat dwar il-prezz li ħallas l-attur għaż-żiemel. L-attur qed jippretendi li għandu jitħallas is-somma kollha ta' €9,000. Imma ċertament irid jiġi kkunsidrat li ż-żiemel kien ġie mixtri erba' snin qabel. L-attur ġab provi inkonfutabbli tal-feriti li ġarrab iż-żiemel tiegħu fl-inċident inkwistjoni. Il-veterinarja Katiucha Gatt Galea fl-ewwel rapport tagħha tal-1 ta' Awwissu, 2014[4], issemmi l-ferita li kellu ż-żiemel fuq il-minkeb tax-xellug u n-nefħa fuq is-sieq tax-xellug u fir-rapport tagħha

[2] A fol. 38, lista tat-tlielaq li ż-żiemel Pronto du Lys ħa sehem fihom hawn Malta; a fol. 44, dikjarazzjoni tas-sid preċedenti taż-żiemel li tikkonferma illi dan kien imħarreġ għat-tlielaq; u a fol. 45 sa 54, il-ktieb taż-żiemel iddepożitat mal-Malta Racing Club.
[3] A fol. 44.
[4] A fol. 12.

tal-5 ta' Awwissu, 2014[5], wara li ż-żiemel kien ingħata kors ta' antibiotics u anti-inflammatories u waqqfulu l-mediċini, jingħad:

> *"... the horse showed increased lameness in his left hind leg. Evidence suggests that injury is of a more serious nature and further diagnostic assessment is required."*

Fix-xhieda tagħha l-veterinarja **Katiucha Gatt Galea**, wara li tiddeskrivi l-feriti li kellu ż-żiemel eżatt wara l-inċident, tispjega l-istat taż-żiemel fl-aħħar viżita li għamlitlu fl-istalla tal-attur fl-1 ta' Awwissu, 2014:

> *"The horse was examined again on the 1st of August. There was de-hissing of the wounds on the elbow and shoulder, mainly due to the fact that the horse was reluctant to attempts of cleaning and medication of the area. The left fore fetlock was swollen secondary to the wounds. The owner, as instructed, had been administering antibiotics. The left hind leg showed a marked stiffness on the walk, and the horse stumbled briefly when turned to the left. The horse was reluctant to be examined well. It was explained to the owner that further diagnostic tests had to be made in order to find out the cause of the lameness in the hind leg as the location of the pain was not evident. The owner did not get in touch with the practice again as he explained he would be contacting his own vet."* [6]

L-attur ma ppreżenta l-ebda provi oħrajn dwar l-istat ta' saħħa taż-żiemel tiegħu wara l-vista li għamlet il-veterinarja Katiucha Gatt Galea fl-1 ta' Awwissu, 2014, ħlief li fix-xhieda tiegħu l-attur jgħid li ż-żiemel baqa' sejjer lura u fuq parir tal-veterinarju, iż-żiemel kellu jitraqqad. Fuq punt daqstant importanti l-attur ma ressaqx l-aħjar prova li kellu jressaq, ċjoè x-xhieda tal-veterinarju li ta l-parir biex iż-żiemel jiġi mraqqad. L-attur ma ressaq ebda prova dwar meta u kif traqqad iż-żiemel u jekk ġiex mibjugħ għal-laħam tiegħu. Id-dokument bla data[7] li ressaq l-attur bħala prova tal-prezz li bih kien inxtara iż-żiemel, ma tantx jagħti affidabbilità għal din il-parti tax-xhieda tiegħu. L-attur flok ma ppreżenta dokumenti uffiċjali bħal bank transfer, polza tal-assigurazzjoni fuq iż-żiemel għal waqt il-ġarr tiegħu minn Franza, ippreżenta dikjarazzjoni miktuba bl-idejn minn xi ħadd li jikteb bil-Franċiż li jgħid li kien is-sid preċedenti taż-żiemel li biegħu lill-attur għas-somma ta' €9,000.

Filwaqt li għal dak li huwa grad probatorju, ir-regola ġenerali hija li minn jallega irid iġib l-aħjar prova, mhux dejjem dan ikun possibbli u għalhekk fil-kamp ċivili l-prova tista' ssir fuq bilanċ ta' probabbilitajiet. Madankollu fil-każ preżenti l-aħjar prova kienet ċertament disponibbli għall-attur kemm in kwantu tal-prezz taż-żiemel li kien inxtara xi erba' snin qabel l-inċident, u skont l-attur għall-prezz sostanzjali ta' €9,000, u kemm inkwantu tal-parir li suppost ingħata mill-veterinarju biex iż-żiemel jiġi mraqqad. Dwar dan kollu l-attur ma ressaq ebda provi, u apparti minn hekk il-prezz taż-żiemel għall-età li kellu ta' tnax il-sena meta kien diġà għamel żmien twil itellaq fi

[5] A fol 13.
[6] Affidavit a fol. 198.
[7] A fol. 44.

Franza u erba' snin hawn Malta, żgur ma kienx fadallu valur daqshekk għoli. Barra minn hekk, tenut kont ta' dak li jgħid l-artikolu 559 tal-Kap. 12, li għandha issir l-aħjar prova li parti tista' ġġib, u ta' dak li jgħid l-artikolu 562 tal-Kap. 12 li l-obbligu tal-prova ta' fatt imiss dejjem lil min jallegah, tqis illi dawn id-danni partikolari kif mitluba mill-attur ma ġewx ippruvati sal-grad li trid il-liġi. Madankollu l-Qorti qiegħda tiffissa *arbitrio boni viri* d-danni li sofra l-attur peress li ż-żiemel tiegħu ma baqax itellaq il-Marsa wara l-inċident, fis-somma ta' tliet elef euro (€3,000).

…omissis…

Lucrum cessans

Xehdet it-tabiba **Dr Angela Sultana**[8], li spjegat li hi taħdem bħala House Officer fl-Isptar Mater Dei u kkonfermat id-discharge letter[9] meta l-attur ġie discharged mill-isptar wara l-inċident. Hi spjegat:

> *"Kien daħal l-Emerġenza fit-28 ta' Lulju, fis-sebgħa u għoxrin ta' filgħaxija għax kienet laqtitu xi karozza u kellu head injury. Meta daħal l-Emerġenza kien fully conscious jikkomplejnja b'xi uġigħ f'għonqu, rasu u uġigħ fil-pexxun tal-lemin u kellu xi selħiet over the body. Ammettejnih, meta daħal l-Emerġenza immobilized fully biex nipproteġu l-għonq għax ma konnix nafu x'injuries kien hemm sakemm nagħmlu l-x rays u kollox. Kif daħal l-Emerġenza ……. nikkonferma li kien fully conscious, level of assessment …. biex naraw il-conscious level ta' dak li jkun u kien qed jikkomplejnja bi slight dizziness imma kien jiftakar kollox ma kienx hemm loss of consciousness. Kien jiftakar kollox x'ġara qabel u waqt l-event u kollox. Meta rajnih l-Emerġenza kien qed jieħu n-nifs normali, ċirkolazzjoni kollox sew, meta eżaminajnih kellu ferita fuq in-naħa ta' wara ta' rasu. Kien hemm tnejn, waħda ta' 3 ċm., oħra ta' 2 ċm. u kellu ħafna selħit 'l hemm u 'l hawn. Iċ-chest kien kollox sew, airway kien kollox sew u fractures ma kienx jidher u żaqqu kien kollox sew ukoll. Għamilna chest x-ray u x-ray tal-ispallejn u ma kienx hemm ksur la tal-kustilji, ta' xejn. Imbagħad peress illi kien qed jikkomplejnja b'xi uġigħ f'għonqu għamilna CT ta' rasu u CT tal-għonq. Dan ma wera xejn ħlief diffuser of low signal intensity in the wide matter of the right frontal … imma din kienet xi ħaġa skont ir-radiologist li għamel dan ir-rapport li dik ma kinitx relatata mal-injury li kellu. Kienet xi ħaġa antika mhux kawża tal-head injury li kellu u MRI was suggested li sar fis-7 ta' Settembru li reġa' ikkonferma li din kienet xi ħaġa antika u xejn relatata mal-inċident. L-istess żmien li daħal l-isptar peress li kien qed jikkomplejnja b'uġigħ fil-pexxun tal-lemin, għamilna ultrasound biex naraw jekk hemmx xi thrombosis imma r-rapport kien li kienet intra muscular trauma, jiġifieri tbenġil kbir fil-muscles tal-pexxun. Aħna ammettejnih biex nosservawh mill-head injury point of view u dan baqa' urogically u hymodynamically jiġifieri mill-aspett tan-nervituri u ċ-ċirkolazzjoni kollox kien stabbli u baqa' stabbli u ddisċarġjajnih mill-isptar fit-30 ta' Lulju."*

Ix-xhud żiedet tgħid li sakemm l-attur dam l-isptar ma kellux thrombosis, iżda biss haematoma. In kontroeżami Dr Sultana spjegat li din it-tip ta'

---

[8] A fol. 191 sa 195.
[9] A fol. 21 u 22.

injury maż-żmien tfieq kompletament. Ix-xhud innegat ukoll li l-attur seta' kellu xi bidu ta' trombosi minħabba immobilità fl-isptar.

Xehed ukoll it-tabib **Dr Mario Vassallo**[10], li kien eżamina lill-attur fl-1 ta' Ottubru, 2014[11], u kien iċċertifikah li sofra trombosi, li skont ix-xhud tista' tkun ikkawżata minn kumplikazzjoni wara xi inċident għax wieħed ikun immobbli għal ċertu żmien, minħabba operazzjoni, mard u affarijiet oħra. In kontroeżami ix-xhud qal li l-attur kien mar għandu minħabba li kellu problema fil-musrana, għax hu kien speċjalistà tal-intern, speċjalment il-musrana u l-istonku, gastro-enterologist.

L-attur ippreżenta wkoll kopja ta' rapport li sar mill-consultant neurologist **Dr Malcolm Vella**[12] fis-17 ta' Mejju, 2016, li però ma ġiex ikkonfermat bil-ġurament[13], li kien ikkonkluda li b'konsegwenza tal-inċident mertu tal-kawża l-attur sofra diżabilità permanenti ta' tnejn fil-mija. Dr Vella ikkonkluda wkoll li għalkemm l-attur, meta kien mar għandu, ma kellu l-ebda effett mit-trombosi li kellu, li fil-fehma tiegħu kienet effett sekondarju tal-inċident, qal illi l-attur biż-żmien jista' jiżviluppa "*post-phlebitic limb (swelling and pain in the leg*)" u li f'tali każ kienet tiżdiedlu diżabilità addizzjonali ta' 15 fil-mija u kkonkluda li "*The possibility of this complication needs to be taken in consideration when deciding the final percentage diability*."

<u>Kunsiderazzjonijiet legali</u>

…omissis…

Tqis illi l-inċident ġara tort unikament tal-konvenut bis-sewqan traskurat u perikoluż tiegħu.

Damnum Emergens

Illi kwantu għad-danni realment sofferti mill-attur u li din il-Qorti tqis illi ġew ippruvati, hemm €30 tal-mobile, €650 tax-xarretta, €944 tal-harness, €110 bħala rifużjoni tal-bilanċ tal-miżati mhux utilizzati tal-Malta Racing Club, €220 bħala spejjeż ta' mediċini u servizzi veterinarji minfuqa fuq iż-żiemel, €3,000 bħala danni likwidati arbitrio boni viri għax iż-żiemel tal-attur wara l-inċident ma baqax itellaq il-Marsa, €355.53 għall-ispejjeż mediċi tal-attur u spejjeż oħra ta' ċertifikati mediċi u €516.15 telf ta' overtime kemm dam l-isptar.

Għaldaqstant bħala *damnum emergens* l-attur kellu **€5,825.68**.

Lucrum Cessans

Tqis illi r-rapport tat-tabib Malcolm Vella għandu jiġi skartat għal kollox,

[10] A fol. 187 sa 190.
[11] A fol. 19.
[12] A fol. 66 sa 69.
[13] Lanqas l-irċevuti li jinsabu esebiti a fol. 70 ma ġew ikkonfermati bil-ġurament.

għax apparti li huwa bbażat fuq għadd ta' suppożizzjonijiet, m'għandux jikkostitwixxi prova għall-finijiet ta' dawn il-proċeduri, għax ma kienx ikkonfermat bil-ġurament minn Dr Malcolm Vella, li lanqas biss kien indikat bħala xhud mill-attur u li ma xehedx f'dawn il-proċeduri.

Mill-provi esebiti in atti, partikolarment ix-xhieda ta' Dr Angele Sultana, jirriżulta li l-injuries li ġarrab l-attur fl-inċident inkwistjoni, partikolarment il-haematoma, ma ħallew ebda konsegwenza fit-tul, sakemm l-attur ġie rilaxxat mill-isptar. Jirriżulta wkoll li meta l-attur ġie eżaminat minn Dr Mario Vassallo, dan kien minħabba xi problema li l-attur kellu fl-musrana li ma kellha x'taqsam xejn mal-inċident mertu tal-kawża.

Evidentement il-Qorti trid tiddeċiedi fuq fatti u mhux supposizzjonijiet.

…omissis…

Tqis għalhekk illi l-attur bl-ebda mod ma pprova li sofra xi danni konsegwenza tal-inċident de quo li jistgħu jnaqqsulu mill-qligħ futur tiegħu. Jirriżulta mill-provi li jinsabu in atti li l-attur kien dispost li jikkuntenta ruħu jekk il-konvenut iħallsu biss tal-ħsarat li ġarrab (tad-damnum emergens), kif kien ippromettilu l-istess konvenut. Jirriżulta mid-depożizzjoni tas-Surgent Maġġur Eugenio Caruana, sena u nofs wara l-inċident meta l-konvenut mar lura minn kellmtu u ma ħallasx lill-attur tad-danni, l-attur insista li jittieħdu passi kriminali kontra l-konvenut. Evidentement l-attur imbagħad ipprova ineffaħ kemm jista' l-quantum tad-danni li allegatament sofra u kien proprju għalhekk li l-Qorti qagħdet attenta li tillikwida biss dawk id-danni li ġew ippruvati sal-grad rikjest mil-liġi tal-proċeduri ċivili.

<u>Decide</u>

Għaldaqstant għar-raġunijiet hawn fuq mogħtija, il-Qorti qiegħda taqta' u tiddeċiedi din il-kawża kif ġej:

1. Tilqa' l-ewwel talba tal-attur u tiddikjara lill-konvenut Carlos Falzon unikament responsabbli għall-inċident tas-27 ta' Lulju, 2014 fi Triq id-Daħla ta' San Tumas, Marsaskala, fejn safa' mtajjar l-attur, iż-żiemel tiegħu u x-xarretta tiegħu u dan minħabba nuqqas ta' attenzjoni, negliġenza, imperizja u nuqqas ta' osservanza tar-regoli tat-traffiku u nuqqas ta' proper lookout min-naħa tal-konvenut;

2. Tiddikjara lill-konvenut Carlos Falzon responsabbli għad-danni sofferti mill-attur b'konsegwenza tal-istess inċident;

3. Tillikwida d-danni fis-somma ta' ħamest elef, tmien mija u ħamsa u għoxrin Euro u tmienja u sittin ċenteżmu (€5,825.68);

4. Konsegwentement tikkundanna lill-konvenut għall-ħlas tad-danni kaġunati u likwidati favur l-attur fis-somma ta' ħamest

elef, tmien mija u ħamsa u għoxrin Euro u tmienja u sittin ċenteżmu (€5,825.68).

Bl-ispejjeż kollha, kompriżi dawk tal-ittra uffiċjali tat-3 ta' Frar, 2016 u bl-imgħax legali, li jibda jiddekorri mid-data tas-sentenza sal-ħlas effettiv, kontra l-konvenut".

<u>Rikors tal-Appell tal-attur (06.11.2017):</u>

6. L-aggravji tal-attur huma tnejn:

(a) Għal dak li jirrigwarda d-*damnum emergens*, jilmenta li l-mod kif l-Ewwel Qorti *arbitrio boni viri* naqqset il-valur taż-żiemel minn €9,000 għal €3,000 kien wieħed drastiku wisq; u

(b) Għal dak li jirrigwarda l-*lucrum cessans*, jilmenta bil-fatt li l-Ewwel Qorti sabet li ma kienx hemm xejn x'jiġi likwidat minkejja li t-tabib Dr. Malcolm Vella kien iċċertifika li ġarrab diżabilità permanenti ta' 2% bil-possibilità li titla' sa 15% fil-futur.

<u>Risposta tas-soċjetà intervenuta Citadel Insurance p.l.c. għall-appell tal-attur (22.12.2017):</u>

7. Is-soċjetà intervenuta wieġbet biex tgħid li ma hemm l-ebda raġuni għaliex is-sentenza appellata għandha tiġi varjata.

<u>Konsiderazzjonijiet ta' din il-Qorti</u>

<u>L-ewwel aggravju</u>: *il-valur taż-żiemel kif likwidat mill-Ewwel Qorti*

8. Fl-ewwel aggravju tiegħu l-attur jargumenta li bix-xhieda tiegħu kien ressaq prova li ż-żiemel kien xtrah €9,000 u jgħid li ma kien hemm l-ebda raġuni valida biex l-Ewwel Qorti tiddubita minn dak li ddikjara bil-ġurament. Jenfasizza li kawża tal-inċident kellu jiġi mraqqad, kif jinsab pruvat miċ-ċertifikat tal-veterinarju Dr. Louis Borg. Huwa jsostni li l-Ewwel Qorti ma setgħetx raġonevolment tnaqqas il-valur tiegħu daqshekk drastikament għal €3,000.

9. Kwantu għall-allegat prezz ta' €9,000, kif tajjeb twieġeb is-soċjetà intervenuta fir-risposta tal-appell tagħha, l-unika prova dwar il-prezz taż-żiemel (apparti l-kelma tal-attur fix-xhieda tiegħu) tinsab fuq kopja ta' biċċa karta komuni esesbita a fol 44. Dan id-dokument miktub bil-Franċiż jaqra hekk:

> *"Je suis le propriètaire du cheval Pronto du Lys, l vends le cheval à Fenech ècuries pour la meme de €9,000. Je suis dèclare que le cheval est bon et er forme pour les courses."*

10. Taħt tali dikjarazzjoni tidher firma, għalkemm taħtha mhux speċifikat ta' min fil-fatt hi l-firma, inoltre qatt ma ġiet ikkonfermata bil-ġurament da parti tal-bejjiegħ. Kellha raġun l-Ewwel Qorti tqis li din ma

kinitx prova affidabbli, u ċertament mhux l-aħjar prova li l-attur seta' ressaq, bħalma kienu jkunu dokumenti uffiċjali bħal *bank transfer* jew polza ta' assikurazzjoni fuq iż-żiemel waqt il-ġarr tiegħu lejn Malta minn Franza.

11. Kwantu għall-allegazzjoni li kien ingħata parir li ż-żiemel jitraqqad, l-Ewwel Qorti qieset li fil-fatt ma tressqet l-ebda prova fir-rigward. Qieset ix-xhieda tal-veterinarja Katiucha Gatt Galea fejn qalet li l-aħħar li eżaminatu kien fl-1 ta' Awwissu 2014 u qieset ukoll li l-attur ma ppreżenta l-ebda provi oħra dwar l-istat tas-saħħa taż-żiemel wara li ratu l-veterinarja Gatt Galea u li hemm biss ix-xhieda tal-attur fejn jgħid li ż-żiemel baqa' sejjer lura u kellu jitraqqad fuq parir tal-veterinarju. L-attur appellant f'dan ir-rigward jilmenta li huwa *invece* ressaq il-provi li ż-żiemel kellu jitraqqad u dan permezz taċ-ċertifikat tal-veterinarju Dr. Louis Borg.

12. Iċ-ċertifikat tal-veterinarju Dr. Louis Borg[14] però, datat 24 ta' Awwissu 2014, ma jgħidx hekk. F'tali ċertifikat il-veterinarju Borg spjega li kien inkarigat mis-soċjetà intervenuta biex jeżamina ż-żiemel u sabiex jagħti l-opinjoni tiegħu dwaru. Wara li spjega l-osservazzjonijiet tiegħu dwar iż-żiemel ikkonkluda li "*The prognosis regarding trotting racing soundness for this eleven year old racehorse is guarded to unfavourable.*" Jiġi enfasizzat li ċ-ċertifikat ta' Dr. Louis Borg ma jgħidx li ż-żiemel kellu

[14] Dok MBC2, ippreżentat minn Michael Borg Costanzi da parti tas-Citadel Insurance waqt ix-xhieda tiegħu tal-5 ta' April 2017, fol 257.

jitraqqad. L-attur appellant jargumenta li ladarba ż-żiemel ma kienx kapaċi jieħu sehem fit-tiġrijiet il-valur tiegħu prattikament kien spiċċa, tant li dan l-istess żiemel kellu jitraqqad. Però l-fatt li żiemel ma jkunx baqa' tajjeb għat-tiġrija ma jfissirx neċessarjament li kellu jitraqqad jew li spiċċa bla valur (jista' jkun il-każ li jinbiegħ għal skopijiet oħra, pereżempju għat-tgħammir). Jistona ferm il-fatt li l-attur ma spjegax fejn ħadu sabiex jitraqqad u li ma ppreżenta l-ebda prova fir-rigward.

13. Wara li qieset il-prova ferm dgħajfa dwar l-allegat prezz taż-żiemel, il-fatt li meta seħħ l-inċident diġà kellu ħdax-il sena[15] u kienu għaddew erba' snin minn meta nxtara[16], il-fatt li ma ġiex pruvat li kellu jitraqqad u jekk fil-fatt traqqadx, din il-Qorti ma tarax li għandha tiġi ċensurata l-konklużjoni tal-Ewwel Qorti fejn illikwidat *arbitrio boni viri* d-danni sofferti mill-attur peress li ż-żiemel tat-tiġrija tiegħu ma baqax itellaq fis-somma ta' €3,000.

14. Għalhekk dan l-ewwel aggravju jirriżulta nfondat.

It-tieni aggravju: *ir-rapport tat-tabib Malcom Vella li skartat l-Ewwel Qorti*

---

[15] Fuq il-ktieb taż-żiemel (fol 47) hemm indikat li twieled "11 Mars 2003".
[16] Iż-żiemel ġie reġistrat il-Marsa fuq isem l-attur fit-12/02/2011 (Dok AS1, fol 285) u ħa sehem f'tiġrijiet minn Frar 2011 sa Ġunju 2014 (Dok AS2, fol 286).

15. Fit-tieni aggravju tiegħu l-attur jilmenta bil-fatt li l-Ewwel Qorti skartat il-fatt li t-tabib Dr. Malcolm Vella (*Consultant Neurologist*) kien iċċertifika diżabilità permanenti ta' 2% bil-possibilità li titla' sa 15% fil-futur. Iċ-ċertifikat datat 17 ta' Mejju 2016[17] li jirreferi għalih l-attur jaqra hekk fil-parti konklussiva tiegħu:

> ***"Conclusion:***
>
> *Taking into consideration the mechanism of head injury, the symptoms described above[18] would be consistent with a post-concussion syndrome. According to the booklet Emendi fil-Liġi dwar Danni Ċivili the percentage disability for this condition would be 2%.*
>
> *At present he does not have any signs of post-phlebitic limb (swelling and pain in the leg secondary to the thromboses that he suffered secondary to the injury) which can amount up to an additional 15% disability (according to the booklet Emendi fil-Liġi dwar Danni Ċivili). However this might develop later on in Mr Fenech's life as at present only two years passed from the incident and this complication might take several years to develop. The possibility of this complication needs to be taken in consideration when deciding the final percentage disability."*

16. L-Ewwel Qorti rriteniet li dan ir-rapport kellu jiġi skartat għalkollox, għaliex apparti li hu bbażat fuq suppożizzjonijiet m'għandux jikkostitwixxi prova ladarba ma ġiex ikkonfermat bil-ġurament.

17. L-attur appellant jilmenta bil-fatt li skartatu għaliex jgħid li dan ma ġie kkontestat bl-ebda mod. Iżda l-fatt li ma ġiex ikkonstestat ma jfissirx li l-Ewwel Qorti kellha neċessarjament toqgħod fuqu. Tali fatt ma jissanax il-fatt li ma ġiex ikkonfermat bil-ġurament. Issir referenza għas-sentenza

[17] Fol 66-68.
[18] *"….a dull nagging occipital headache and dizziness intermittently".*

mogħtija fl-14 ta' Novembru 2002 fil-kawża fl-ismijiet **L-*Avukat Dr. Jose' A. Herrera nomine v. Alfred Pace et nomine*** **(422/1988/TM)** fejn il-Prim' Awla tal-Qorti Ċivili enfasizzat hekk dwar dokument li ma kienx ikkonfermat bil-ġurament ta' min kien irrideġih:

> *"Dan id-dokument pero', ma giex konfermat minn min irridegieh u kif qalet l-Onorabbli Qorti tal-Appell fil-kawza* ***Xuereb vs Callus*** *deciza fid-19 ta' Ottubru, 1983, jekk id-dokument esebit ma jigix ikkonfermat bil-gurament "ma jiswiex bhala prova tal-kontenut tieghu".*

18. Din il-Qorti fi kwalunkwe każ (u dan qed jingħad *obiter dictum*) tosserva li lanqas ma jeżistu provi li jissostanzjaw il-konklużjonijiet milħuqa mit-tabib Dr. Malcolm Vella, kemm dwar l-allegata "*post-concussion syndrome*" li dwarha kkalkula diżabilità ta' 2%, u lanqas dwar il-possibilità li jista' jkollu "*post-phlebitic limb*" li dwarha kkalkula diżabilità ta' 15%.

19. Kwantu għall-"*post-concussion syndrome*" li jsemmi t-tabib Dr. Malcolm Vella u li fir-rigward tiegħu ċċertifika diżabilità ta' 2%, din il-Qorti ma tarax li tali konklużjoni hija sostanzjata mid-dokumenti tal-isptar. Fid-*discharge letter* tat-30 ta' Lulju 2014 il-kelma "*concussion"* ma tissemma mkien. Lanqas ma għamlet xi aċċenn għal *"concussion*" Dr. Angele Sultana li xehdet[19] fuq ir-rikoveru tal-attur waqt li kien l-isptar mis-27 ta' Lulju 2014 sat-30 ta' Lulju 2014[20] fejn qalet li:

[19] Xhieda ta' Dr. Angele Sultana tal-5 ta' Diċembru 2016, fol 191 *et seq*.
[20] Ara *discharge letter* a fol 21 *et seq*.

> *"We advised him I mean ma kienx hemm ksur jew xi ħaġa just rest a couple of days and then get back to work. Ma kienx hemm xi ħaġa li tillimitah mill-ħajja tiegħu normali."*

Anke meta reġa' daħal l-isptar ftit jiem wara minħabba t-trombożi sekondarja li kellu, id-*discharge letter* tal-5 ta' Awwissu 2014 ukoll ma ssemmi l-ebda "*concussion*".

20. <u>Kwantu għat-trombożi li sofra l-attur</u> ftit jiem wara l-inċident, u li minħabba fiha reġa' kien rikoverat l-isptar bejn it-2 ta' Awwissu 2014 u l-5 ta' Awwissu 2014)[21] din kienet sekondarja għall-inċident, fil-fatt ġiet imniżżla fid-*discharge letter* tal-5 ta' Awwissu 2014 bħala "*Below knee DVT secondary to trauma*". Mistoqsija dwarha fix-xhieda tagħha, Dr. Angele Sultana wieġbet hekk:

> *"He wasn't immobilized in hospital I mean he was up and about. Iktar ngħid li żviluppa thrombosis minħabba din id-damage fil-muscle li qed jagħfas fuq id-deep veins li jkunu within a muscle, tkun secondary. Kemm jista' jkun il-patient inqajmuh mis-sodda biex nevitaw kumplikazzjonijiet*.

21. Fl-1 ta' Ottubru 2014 it-tabib Dr. Mario Vassallo (Consultant Gastroenterologist) li huwa t-tabib kuranti tal-attur minħabba li jbati bil-kundizzjoni ta' Crohn's disease (infjammazzjoni kronika tal-musrana) ħareġ is-segwenti ċertifikat:

> *"Re: Mr Joseph Fenech*
>
> *This is to cerfify that the above suffered deep venous thrombosis of his right calf in July 2014 as a direct consequence of an accident causing*

[21] Ara *discharge letter* a fol 23-24.

> *immobility to manage a right soleus muscle haematoma. He still complains of pain over the right lower limb and is at risk of developing a post phlebitic syndrome with chronic pain and venous insufficiency. He will need follow up for managing this condition."*

22. Fix-xhieda tiegħu[22] mistoqsi x'għandha x'taqsam it-trombosi mal-inċident, qal li l-inċident jikkontribwixxi għaliex ikkawża immobilità. Spjega li l-immobilità għal ċertu żmien hija waħda mill-iktar kawżi komuni għat-trombożi. Fix-xhieda tiegħu qal li ma jistax jaħlef jekk għaddilux kollox jew jekk kienx hemm konsegwenzi ta' din il-komplikazzjoni. Qal ukoll li l-ispeċjalità tiegħu hija għall-mediċina nterna, speċjalment il-musrana u l-istonku, u li l-attur kien jarah minħabba infjammazzjoni kronika tal-musrana.

23. Ma jidhrix li t-trombożi ħalliet xi effett fuq l-attur, tant li meta t-tabib Dr. Malcolm Vella ċċertifikah sentejn wara fl-2016 qal li ma kellu "*no signs of post-phlebitic limb (swelling and pain in the leg secondary to the thrombosis he suffered secondary to the injury).*" Li din tista' tiġri 'il quddiem u tikkaġuna <u>15%</u> diżabilità hija biss suppożizzjoni da parti tat-tabib Dr. Malcolm Vella.

24. Fid-dawl ta' dan kollu din il-Qorti ssib li t-tieni aggravju tal-attur huwa kompletament bla bażi.

---

[22] Xhieda ta' Dr. Mario Vassallo tal-5 ta' Diċembru 2016, fol 187 *et seq*.

<u>Decide</u>

25. Għal dawn il-motivi din il-Qorti qiegħda tiċħad l-appell tal-attur u tikkonferma għalkollox is-sentenza appellata. L-ispejjeż ta' dan l-appell għandhom jitħallsu mill-istess attur.

Mark Chetcuti Prim Imħallef	Joseph R. Micallef Imħallef	Tonio Mallia Imħallef

Deputat Reġistratur
rm